

Яремака Н.С. Особистісно орієнтовані технології у професійній підготовці майбутніх менеджерів індустрії дозвілля / Н.С. Яремака // Сучасність. Наука. Час. Взаємодія та взаємовплив: матер. XII Міжнародна наукова інтернет-конференції. – Київ: видавництво «ТК Меганом», 2015. – С. 82-88

Педагогіка

УДК 37.022 : 7.075.3

ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ ІНДУСТРІЇ ДОЗВІЛЛЯ

Яремака Н. С.

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка,
Україна, Полтава

У статті, у ході аналізу науково-педагогічної літератури, розкрито сутність особистісно орієнтованих технологій і роль їх професійній підготовці майбутніх менеджерів індустрії дозвілля. Розглядаються різні підходи до створення творчих педагогічних ситуацій. Визначено значення різних видів педагогічних ситуацій у контексті особистісно орієнтованого навчання. Описано прийоми використання особистісно орієнтованих технологій у створенні педагогічних ситуацій у професійній підготовці майбутнього менеджера індустрії дозвілля.

Ключові слова: педагогічна ситуація, особистісно орієнтовані технології, засоби створення педагогічних ситуацій, професійна підготовка, менеджер індустрії дозвілля.

Яремака Н. С. Личностно ориентированные технологии в профессиональной подготовке будущего менеджера индустрии досуга / Полтавский национальный педагогический университет имени В. Г. Короленко, Украина, Полтава

В процессе анализа научно-педагогической литературы, раскрыта сущность личностно ориентированных технологий и их роль в

профессиональной подготовке будущих менеджеров индустрии досуга. Рассмотрено различные подходы к созданию творческих педагогических ситуаций. Определено значение различных видов педагогических ситуаций в контексте личностно ориентированного обучения. Описаны приемы использования личностно ориентированных технологий в создании педагогических ситуаций в профессиональной подготовке будущего менеджера индустрии досуга.

Ключевые слова: педагогическая ситуация, личностно ориентированные технологии, средства создания педагогических ситуаций, профессиональная подготовка, менеджер индустрии досуга.

Yaremaka N. S. Personality-oriented technologies in professional training of the future manager of leisure industry / Poltava National Pedagogical University by name V.G.Korolenko, Ukraine, Poltava

The essence of personality-oriented technologies are discovered in the analysis of scientific and pedagogical literature and their role are disclosed in professional training of the future manager of the leisure industry. The different approaches to the creation of creative teaching situations are reviewed. Techniques of personality-oriented technologies to create teaching situations in professional training of future managers of leisure industry are elucidated in this article.

Key words: pedagogical situation, personality oriented technology, means creating teaching situations, professional training, manager of leisure industry.

Вступ. Проблема використання особистісно орієнтованих технологій для цілеспрямованого конструювання педагогічних ситуацій у професійній підготовці фахівця є актуальною у епоху глобальних переорієнтації вищої освіти. Аналіз науково-педагогічної літератури вказує на те, що умовою реалізації особистісно орієнтованої підготовки у вищій школі є особистісний підхід, який останнім часом усе більше знаходить своє відображення у науковому доробку вітчизняних і зарубіжних учених.

Відомо, що дана проблема досить широко висвітлена у працях багатьох відомих учених, зокрема, Л. Ампілоговою, І. Бехом, Є. Бондаревською,

О. Виговською, О. Пехотою, С. Подмазіним, Г. Селевком, Є. Степановим І. Якиманською та іншими, але не зважаючи на глибоку дослідженість, дидактичний аспект використання особистісно орієнтованих технологій у процесі професійної підготовки майбутніх менеджерів індустрії дозвілля є мало дослідженим.

Як відомо, об'єктом розгляду дидактики є мета навчання, його цілі, принципи, закономірності, зміст, методи й форми організації освітньої діяльності, контролю й оцінки результатів. Виходячи з цього, мета особистісно орієнтованих технологій в освіті – це надання психолого-педагогічної допомоги майбутньому фахівцеві галузі культури та індустрії дозвілля в становленні його суб'єктності, культурної ідентифікації, соціалізації, життєвому самовизначенні [2, с. 34]. Тобто мета цих технологій не скільки сформувані чи виховати, а як знайти, підтримати, розвинути людські якості в студента-культуролога та закласти в нього механізми самореалізації, саморозвитку, адаптації, саморегуляції, самовиховання, що так необхідні для становлення неповторних самобутніх особистісних рис, які сприяють кращій професійній реалізації у соціумі.

Спираючись на мету особистісно орієнтованої технології, виділимо головні завдання: розвинути індивідуальні пізнавальні здібності майбутнього менеджера індустрії дозвілля; максимально виявити, ініціювати, використати суб'єктний досвід студента-культуролога як майбутнього менеджера індустрії дозвілля, сприяти його культурному розвитку; допомогти особистості майбутнього фахівця пізнати себе, самовизначитись і самореалізуватись; створити умови для самоосвіти; сформувані в особистості культуру життєдіяльності, яка сприяє продуктивній розбудові повсякденного життя та професійного становлення.

Звернемося до провідних принципів на яких ґрунтується особистісно орієнтована технологія. Зокрема, Є. Степанов визначає такі принципи в педагогічному процесі: принцип самоактуалізації; принцип індивідуальності; принцип суб'єктності; принцип вибору; принцип творчості й успіху; принцип

довір'я та підтримки [3, с. 4]. С. Подмазін виділяє такі дидактичні принципи: принцип гуманізму (визначається самоцінність особистості, а освітній процес будується на основі її потреб); принцип реалізму (тобто об'єктивна реальність залежить від особистості); принцип діяльності у процесі самореалізації особистості; принцип самоорганізації складних систем; принцип діалектичного редукціонізму (визначає можливість розгляду проявів часткових особливостей системи на основі загальних закономірностей); принцип ціннісно-цільової сутності пізнання (утверджує роль пізнання не як мету, а як засіб розвитку особистості); принцип інтегративності (розглядає особистість як складну систему в єдності найрізноманітніших її складових); принцип діалогічної взаємодії навчання (діалог рівноправних суб'єктів (викладача і студента), а об'єктом виступає навчальний процес) [5, с. 21].

Щодо змісту освіти в контексті особистісно орієнтованої професійної підготовки, то вона суттєво відрізняється від традиційного змісту освіти, який становить систему знань та вмінь, які повинні набути студенти на певному етапі навчання. Зміст особистісно орієнтованої освіти – це насамперед процес становлення особистості. Його утворюють інформаційно-діяльнісний (пізнавальна, ціннісна, технологічна, розвивальна складові) комунікативний та рефлексивний компоненти. Даним змістом освіти передбачено не тільки засвоєння майбутнім фахівцем системи знань, вироблення системи вмінь діяльності з запропонованим ззовні матеріалом, а й розвиток здатності до рефлексії, самопізнання, набуття досвіду спілкування [5, с. 22]. Зміст освіти за умови особистісно орієнтованої професійної підготовки насамперед спрямований на задоволення внутрішніх потреб майбутнього менеджера індустрії дозвілля, тобто потреб її особистісного існування: свободи і вільного вибору себе, свого світогляду, дій, учинків, позиції, самостійності, самореалізації, самовизначення, професійної творчості. Отже, зміст освіти має включати все, що потрібно студенту-культурологу для будівництва своєї особистості як якісного багатогранного фахівця індустрії дозвілля.

Особистісно орієнтована технологія включає в себе й такі компоненти організації навчально-виховного процесу, як проектування викладачем цілей навчання, вибір компонентів змісту навчання, визначення методів і засобів навчання. Тому розглянемо й проаналізуємо методи організації навчальної діяльності, що найбільш уживані в практиці, і ті, що дають змогу активізувати процес мислення та уяви: метод вживання (студентові-культурологу пропонується вжитися в певний образ «Я-художник», «Я-дитина» та відповісти на поставлене запитання: «Яким я бачу світ? Що я хотів би сказати людям?»); метод смислового бачення (у чому причини явища, що вивчається, яке його походження, чому воно таке?); метод символічного бачення (визначається зв'язок між явищем та його символом (світло – символ добра, спіраль – нескінченність, весна – відродження); метод евристичних запитань (дають змогу визначити суть окремих аспектів проблеми); метод порівняння (дає змогу визначити структурувати матеріал, визначивши його спільні та відмінні риси); метод евристичного спостереження (разом з евристичними запитаннями дає змогу студентові здобувати та конструювати нові знання); методи конструювання понять, правил та гіпотез (привчають майбутнього фахівця до системного наукового мислення, знайомлять з технологією дослідницької діяльності) [1, с. 41]. За допомогою таких методів, створюючи проблемну ситуацію, забезпечуються сприятливі умови для розвитку нестандартного мислення, творчого засвоєння законів життєдіяльності.

Метод організації пізнавальної діяльності, як зазначає О. Турянська, спрямований на розв'язання загальнокультурних та професійних завдань. Основними прийомами організації пізнавальної діяльності є прийом репродукції знань у готовому вигляді, тобто використання образної розповіді, педагогічного оповідання, опис, характеристика, коротке повідомлення, пояснення з використанням логічної схеми, розмірковуючий виклад. Застосовуючи прийоми і засоби цього методу, забезпечується сприйняття й усвідомлення майбутніми менеджерами індустрії дозвілля нового матеріалу на

репродуктивному рівні, бо в цьому випадку основну роботу виконує пам'ять та уява, аніж мислення [4].

Найважливішою умовою ефективної організації пізнавальної діяльності студентів-культурологів (за О. Турянською) є забезпечення їх емоційно-ціннісної бази, створення в особистості фахівця внутрішнього мотиву до неї, інтересу до змісту навчальної інформації. Через емоційний вплив виникає внутрішній мотив пізнавальної діяльності «Хочу знати!» [4].

Метод організації творчо-пошукової діяльності спрямований на реалізацію розвивального навчання. Він широко відомий у дидактиці під назвою проблемного методу навчання. Цей метод спрямований на розвиток у майбутніх фахівців так званої пошукової активності як основного компонента професійної поведінки особистості.

Варто зазначити, що викладачеві необхідно розробляти систему диференційованих проблемних завдань, які зробили б можливим створення «ситуації успіху» для студентів-культурологів із різним рівнем інтелектуального розвитку, тому розглянемо основні прийоми цього методу. Проблемний виклад – це монологічний прийом проблемного методу навчання, який застосовується на перших етапах навчання. Це ціла низка дій викладача: від конструювання проблемної ситуації до показу зразка розв'язання через проблемний виклад. При цьому викладач ніби реконструює шлях пошуку, проводячи студентів через усі етапи творчо-пошукової діяльності. Зазначимо, що майбутні менеджери індустрії дозвілля не тільки знайомляться з інформацією, а й вивчають спосіб наукового пізнання, процес пошуку істини.

Евристична бесіда – це один із діалогічних прийомів проблемного методу навчання, за допомогою якого викладачем створюється проблемна ситуація з наступним розв'язанням проблеми, але вже за участі студентів.

Самостійне розв'язання навчальних проблем або ще його називають дослідницький метод – це прийом організації самостійної діяльності майбутніх фахівців в умовах проблемної ситуації, адже вони займають досить активну позицію у формуванні проблеми та розв'язанні її, на основі самостійно

опрацьованого матеріалу. Форми організації дослідницького методу можуть бути як групові, так й індивідуальні, головне щоб вони були привабливі та цікаві для студентів.

Метод організації ціннісно-сислової діяльності майбутніх менеджерів індустрії дозвілля дає змогу реалізувати виховні завдання навчання, забезпечуючи їх орієнтацію у світі людських цінностей і морально-етичних смислів. Основа методу – оцінка, усвідомлення й переживання явищ дійсності, особистісно значущих або ні. Практика свідчить, що навчання успішне там, де процес торкається почуттів особистості, а оцінка завершує момент пізнання і є його закономірним результатом. Розглянемо основні прийоми цього методу: ситуація вибору є прийомом, що забезпечує організацію орієнтовано-оцінної діяльності студента (вибір активізує в ньому емоційно-ціннісне ставлення до дійсності, оскільки змушує шукати підставу цього вибору в самому собі); конструювання рольової ситуації (в умовах цієї ситуації майбутні менеджери індустрії дозвілля переживають різні людські долі, трагедії, тріумфи окремих героїв чи народів як свої власні; ця рольова позиція, яку займають студенти-культурологи відкриває їм світ людських цінностей, який вони аналізують і засвоюють; засобом організації ціннісно-сислової діяльності є оцінні завдання, які виконуються в умовах або ситуації вибору, або рольової ситуації); розв'язання різноманітних проблем (може відбуватись у формі гри, диспуту, дебатів); особливе значення у навчанні займає робота у парах чи малих групах (це сприяє засвоєнню досвіду співробітництва, спілкування, а головною умовою є те, що групи повинні бути динамічними, оскільки це покращує мікроклімат академічної групи студентів) [4, с. 27- 32].

Висновки. Отже, активне застосування особистісно орієнтованих технологій у професійній підготовці майбутніх менеджерів індустрії дозвілля є рушійним важелем, що сприяє підвищенню якості освіти майбутніх фахівців, а дані технології можуть зробити навчально-виховний процес активним, та мислення студентів-культурологів – творчим і самостійним.

Література:

1. Крамаренко С. Г. Активні методи в системі особистісно орієнтованого навчання / С. Г. Крамаренко // Відкритий урок. – 2003. – № 9-10. – С. 40–42.
2. Освітні технології: навч.-метод. посіб. / О. М. Пехота, А. З. Кіктенко, О. М. Любарська та ні.; за ред. О. М. Пехоти. – К. : А.С.К., 2004. – 256 с.
3. Степанов Е. Личностно ориентированный подход в педагогической деятельности / Е. Степанов // Воспитание школьников. – 2003. – № 2. – С. 2–5.
4. Турянська О. Методи особистісно орієнтованого навчання в школі / О. Турянська // Історія в школах України. – 2002. – № 1. – С. 27–32.
5. Фасоля А. Особистісно орієнтоване навчання: дидактичний аспект / А. Фасоля // Українська мова та література. – 2003. – № 44. – С. 21–24.

References:

1. Kramarenko S. Gh. Aktyvni metody v systemi osobystisno orijentovanogho navchannja / S. Gh. Kramarenko // Vidkrytyj urok. – 2003. – № 9–10. – S. 40–42.
2. Osvitni tekhnologhiji: navch.-metod. posib. / O. M. Pjekhota, A. Z. Kiktenko, O. M. Ljubarsjka ta ni.; za red. O. M. Pjekhoty. – K. : A.S.K., 2004. – 256 s.
3. Stepanov Ye. Lichnostno orientirovannyu podkhod v pedagogicheskoy deyatelnosti / Ye. Stepanov // Vospitanie shkolnikov. – 2003. – № 2. – S. 2–5.
4. Turjansjka O. Metody osobystisno orijentovanogho navchannja v shkoli / O. Turjansjka // Istorija v shkolakh Ukrajiny. – 2002. – № 1. – S. 27–32.
5. Fasolja A. Osobystisno orijentovane navchannja: dydaktychnyj aspekt / A. Fasolja // Ukrajinsjka mova ta literatura. – 2003. – № 44. – S. 21–24.